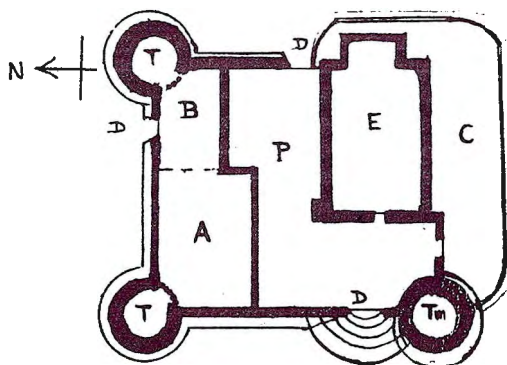

CRÒNICA D'ACTIVITATS

VISITA AL ROMÀNIC DE LA SELVA

El passat 28 de febrer la Delegació de Sabadell va efectuar una visita al romànic de la Selva, del qual cal destacar el castell de Brunyola. A continuació en donem uns breus apunts historiogràfics i arquitectònics prou interessants.

El castell, situat en un petit puig (247 m d'altitud), domina la depressió de la plana del Gironès. Fou castell termenat i per tant amb jurisdicció pròpia. Existia des de molt antic probablement d'abans del S-X, però el primer document conegut és del 1106. El comte de Barcelona Ramon Berenguer III, en aquesta data cedeix com alou propi el castell amb el seu terme a Guerau Ponç de Cabrera, vescomte de Girona (1). Aquest últim l'impignorà per 400 morabetins, en 1116, a Ramon de Vilademany que finalment el rebé en feu. Els Vilademany en foren feudataris fins almenys el S-XV. L'alou, no el feu, fou venut el 1289, per Ramon de Cabrera a Guillem Gaufred, clergue de la Seu de Girona, el qual en testament el llegà a l'Almoina del Pla i en 1293 el paborde d'aquesta institució figura com a senyor de Brunyola. El domini continuà en poder de l'Almoina fins el 1776 en què fou incorporada a l'Hospici de Girona i aquest en 1834 el vengué a un particular.

CASTELL DE BRUNYOLA
(Croquis aproximat. A.Estapé)

- A.— Edifici Romànic
- B.— Edifici Gòtic
- C.— Cementiri
- D.— Entrades actuals
- E.— Església
- P.— Pati interior
- T.— Torres
- Tm.— Torre mestra

Català-Roca (2) subratlla el caràcter guerrer del castell al S-XV, fent la transcripció de diverses relacions de compra d'armes (bombardes, ballestes, etc.), i de complements (pòlvora, pavessos, etc.); va intervenir en la guerra entre la Generalitat i Joan II en 1462-63 i en la de remences en 1485. El terratrèmol del 1427 també afectà l'obra del castell en la torre anomenada mestra o principal (al costat del cementiri), en la caiguda de merlets i en les teulades tal com ens ressenyen les factures de les reparacions de 1430 (3).

Actualment Jordi Bolós (4) ens proposa l'estructura d'un castell quasi quadrat amb 4 torres, una en cada angle (ara n'hi ha tan sols tres i sense rastre de la quarta), de finals de l'edat mitjana, però indicant l'existència de murs molt més antics en la façana nord. L'arquitectura del castell ens pot informar dels canvis soferts al pas dels segles i es podria fer la següent hipòtesi. El nucli primitiu del castell seria l'edifici (A) rectangular situat en els costats nord i oest, sense la torre mig escapçada de l'angle N-W, afegida més tardanament. Ens ho confirmen a) l'existència en el mur nord d'un pany d'opus spicatum, b) de les petites mènsules que aguantaven el mantellet (finestró de fusta que protegia l'espai buit i que separava el ballester per disparar i deixava caure seguidament), situades en les finestres superiors, que anteriorment serien els espais entre els merlets, i c) les sageteres que hi ha entre les citades finestres.

Contemporània o anterior seria la torre cilíndrica que ara s'anomena "del campanar" i que tal com s'ha indicat més amunt és anomenada, en 1430, "torre mestra" o "principal" (Tm), i si bé actualment té una entrada a la part baixa (moderna), en conserva una altra a la seva meitat que deuria ser l'antiga.

L'església romànica (reedificada posteriorment), hauria estat situada en l'angle sud-est respecte al castell, més o menys en el lloc de l'actual (E), però no sabem si formava part de la fortificació o era a part.

En època posterior, S-XIII, s'afegiria un altre cos d'edifici (B), a continuació del que ja existia en el costat nord, però de menys amplada vers el sud, amb una gran portalada adovellada en la façana, i es construirien les dues torres en els angles extrems, N-W i N-E. En aquesta època o més tard s'afegí el talús a tot el recinte fortificat unint-se amb una muralla els edificis del nord a la torre circular mestra i possiblement a l'església tancant, un rectangle amb un pati interior més enlairat (uns tres metres) respecte a l'exterior.

Antoni Estapé i Ferrer

NOTES: 1) *Català-Roca, Els Castells Catalans. T-3, p. 378.*— 2) *Id. ant. p. 374.*— 3) *Id. ant. p. 379.*— 4) *Jordi Bolós, Catalunya Romànica. T-5, p. 288.*

BIBLIOGRAFIA

Catalunya Medieval. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. 1992. 350 pàgines, amb il·lustracions.

Els passats mesos de maig-agost tingué lloc a la ciutat de Barcelona una de les mostres més importants d'art català, sota el títol genèric de "Catalunya Medieval". Els espais proposats per a portar a terme aquest esdeveniment artístic foren tres: la Pia Almoina, el Saló del Tinell i l'església de Santa Anna.

En el primer àmbit, presentat sota el títol "L'Internacionalisme en la gènesi de l'art romànic" oferí, a través de les obres seleccionades, la possibilitat de gaudir de la gestació de l'art romànic mitjançant l'exposició pluridisciplinària d'objectes fonamentalment artístics i il·lustratius del període comprès entre els segles X i XII. Hom hi va poder contemplar peces com l'encolpium de Sant Pere de Rodes, l'escac de cristall de roca procedent de la col·legiata d'Ager, els Beatus de Torí i de Girona, al costat d'una selecció d'obres del mestre de Cabestany (entre d'altres). La presentació d'aquestes peces seguí un criteri cronològic evolutiu que conduïa l'espectador a través de diferents períodes artístics que es concretaren des del món del pre-romànic, tot passant per les influències nord italianes, rosselloneses, llanguedocianes i tolosanes, la influència de l'al Andalus i les relacions amb altres centres de producció de la península, per arribar finalment a la plenitud del període romànic.

El segon espai, que portà el títol "El 1200 entre la tradició i la innovació", mostrà essencialment el moment d'expansió que tingué lloc durant el regnat de Jaume I (1208-1276). Entre les peces exposades destacaríem la Crònica de Jaume I (o Llibre dels Feits), al costat del Liber Feudorum Maior, o del Liber Feudorum Ceritanie, així com un recull de bàculs, arquetes i teixits de notable interès. Aquest conjunt d'obres pretenien donar una visió de caire més historicista que l'anterior, amb l'objectiu d'oferir la incidència que tingué la política i l'economia en l'art i la cultura que es desenvolupà a l'entorn de l'any 1200.